

საული და დავითი

მსაჯულთა წიგნში სამგზის ხსენებული ფრაზა “იმ ხანად ისრაელს მეფე არ ჰყავდა და, ვისაც რა უნდოდა, იმას სჩადიოდა” ლატენტურად მოიცავს მეფობის სურვილს. ორი მოტივია ამ სურვილში: პირველი, მოთხოვნილება მუდმივი, სტაბილური ხელმძღვანელობისა, რომელიც არ იქნება დამოკიდებული გაურკვეველ ხარიზმაზე, რომელიც ხან არის, ხან არ არის, და მეორე, პასუხისმგებლობის თავიდან მოხსნისა და მეფეზე გადაბარებისა (“ჩვენი გულისთვის იბრძოლებს”).

ახლა ამ მოთხოვნას სხვა კუთხით შევხედოთ. ხალხის დაუინებულ მოთხოვნაში, რომლითაც ხალხმა სამუელს მიმართა: “არა და არა, მეფე უნდა გვესვას. ჩვენც ისეთები უნდა ვიყოთ, როგორც სხვა ხალხები არიან” (1მეფ. 8:19-20) ორი რამ იკითხება:

ა) ხალხს სურს ხილული მეფე, ნაცვლად უხილავი მეფისა; ის მოითხოვს ხილულ წინამძღოლს, როგორც ერთხელ, უდაბნოში მოითხოვა, როცა სინას მთაზე ასული “კაცი მოსე” არ ჩანდა, ხალხს კი სურდა თვალთ ეხილა ძალა, რომელმაც ის ეგვიპტიდან ამოიყვანა. “ოქროს ხბოს” ინციდენტი წარმართობისკენ დახევა იყო და, თუ პირველად ეს მისი, როგორც უფლის ხალხის, ფორმირების დასაწყისში მოხდა, მეორედ უკვე რჯულით დატვირთული ხალხი ითხოვს ხილულ მხსნელს, უხილავი მხსნელის ნაცვლად. და ეს არანაკლები ცოდვა იყო უფლის წინაშე. სამუელი შენუხდა იმის გამო, რომ ხალხი მსაჯულის ნაცვლად მეფეს ითხოვდნენ, ღმერთმა კი უთხრა: “შეისმინე ხალხის ყოველი სიტყვა, რასაც გეტყვის, რადგან შენ კი არ უარგყვეს, არამედ მე უარმყვეს თავიანთ მეფედ” (1მეფ. 8:7). ამ სიტყვებიდან ჩანს, რომ ქარიზმატული მსაჯული უფლის, როგორც მეფის, მსახურია. ღმერთი მისი მეშვეობით წინამძღვრობს ხალხს. ახლა კი ხალხი ხილულ მიწიერ მეფეს ითხოვს, რომელიც სულმუდამ მის თვალწინ იქნება და უშუალოდ უწინამძღვრებს მას.

ბ) ხალხმა მეფის მოთხოვნით მოისურვა სხვა ხალხებივით ყოფნა, რითაც მათ ხაზი გადაუსვეს სინას მთაზე მათ მიმართ ნათქვამს: “ამიერიდან თუ შეისმენთ ჩემს ხმას და დაიცავთ ჩემს აღთქმას, ჩემი უნჯი იქნებით ჩემთვის ყველა ხალხს შორის... მღვდელთა სამეფოდ და წმიდა ერად მეყოლებით” (გამ. 19:5-6). მეფობის მოთხოვნით ხალხი უარყოფს რჩეულობის სტატუსს, ოღონდ მის კეთილდღეობას არაფერი დაემუქროს. ისინი თანახმა არიან უდრტვინველად აიტანონ მეფის თვითნებური უფლებები, სამუელმა რომ ჩამოეთვალა (1მეფ. 8:11-18), რასაც მათ ცხოვრებაში პრეცედენტი არ ჰქონია: არც მოსესა და იესო ნავეს დროს, არც მსაჯულთა ხანაში. არასოდეს მათ წინამძღოლთაგან თვითნებობა არ უწვნივიათ.

პირველი მეფის არჩევა კურიოზული ვითარებაში მოხდა. რაკი მთელი ისრაელი ღვთის რჩეულია, როგორც სინას მთიდან გამოეცხადა მას, ყოველი ისრაელიანს ჰქონდა მეფედ გახდომის შანსი. ამისათვის თითქოს არავითარი პირობა არ არსებობს. უფალს ნებისმიერი, თუნდაც კნინი ისრაელიანისგან შეუძლია შექმნას მეფე. უფრო მეტიც, ღმერთი სწორედ კნინს ირჩევს და არა ტომში და საგვარეულოში გამორჩეულს. ეს არჩევა თავად არჩეულისთვისაც მოულოდნელია, რადგან მან თავად იცის თავისი ფასი.

ვინ იყო საული, კიშის ძე – პირველი ცხებული მეფე? ის არაფრით გამოირჩებოდა თავის თვისტომთაგან, არა მხოლოდ ობიექტურად, არამედ საკუთარ თვალშიც. მკითხველი მას გაიცნობს, როგორც მამის დაკარგული სახედრების მძებნელს. მხოლოდ ამ ფუნქციით ვეცნობით მას. როცა მას სამუელი აუწყებს უფლის არჩევანს, იგი ამგვარი აღიარებით გააცნობს თავს:

მეცნობს, რომ შენ იმისთვის არჩეულია, რომ მეფე იყოფილიყავი.

„მე ხომ იფიქსირებდი ვაო, ისრაელის უმცირესი ტომის კაცი; ჩემი საგვარეულოც ხომ მცირეა ბენიამინის ტომის საგვარეულოთა შორის. რისთვის მეუბნები ამას?“ (1მეფ. 9:21).

ეს საკუთარი უსუსურობის აღიარებაა, რაც ალბათ ობიექტური საფუძველიც ჰქონდა. მიუხედავად ამისა, უფლის არჩევანი მასზეა შეჩერებული. ძველი აღთქმის კანონია: ღმერთი მას ირჩევს მსხნელად, რომლისგანაც განსაკუთრებულს არაფერს მოელოდნენ (ასე იყო მსაჯულ გედეონის შემთხვევაში). ყმანვილი საული დაკარგული სახედრების მოსაძებნად თუ ივარგებდა, მაგრამ როგორც დავინახეთ, ეს მცირე მისიაც ვერ შეასრულა: სახედრები თავისი “ნებით” დაუბრუნდნენ პატრონს, საული კი სამდღიანმა ამო დიებამ ეფრემის ტომის ტერიტორიაზე მოახვედრა, სადაც გაგებამ სამუელს შეახვედრა, რომლისგანაც, როგორც მისნისგან, დაკარგული პირუტყვების ამბავი უნდა გაეგო. მხოლოდ ეს იყო სამუელთან მისვლის მოტივი, მაგრამ მისანს მისთვის სახედრებზე უფრო მნიშვნელოვანი რამ ჰქონდა გამოსაცხადებელი.

„ნუ გადარდებს ვირები, სამი დღის წინ რომ დაკარგე, რადგან ნაპოვნია ისინი. ვინ არის ისრაელისთვის ყველაზე სასურველი, თუ არა შენ და მამაშენის მთელი სახლი?“ (1მეფ. 9:20).

მივყვეთ თანამიმდევრობით საულის მეფედქცევის ნარატივს. როგორ გახდა კერძო კაცი (ვირების მწყემსი) საზოგადო კაცად და, იმავდროულად, საკრალურ პერსონად?

მას შემდეგ, რაც სიტყვიერად, თუმცა არაპირდაპირ, ამცნო მას მისი მისიის შესახებ, სამუელმა საული წაიყვანა გორაკზე, სადაც პურობა იყო გამართული და მას სუფრა უნდა ეკურთხებინა. სამუელმა საული სუფრის თავში დასვა და მიანწადა მისთვის წინასწარ გადანიხული საუკეთესო ნაჭერი (“მთელი ბეჭი”). პირველი ნაბიჯი საულის არჩევისა სწორედ ეს იყო – ის საპატიო სტუმრად მიიღეს სამსხვერპლო სუფრაზე იმ პრინციპით, რომ წვეულნი ბევრნი არიან, რჩეულნი კი მცირედნი, ამ შემთხვევაში, ერთადერთი. ამის შემდეგ ორნი წმიდა გორაკიდან ჩამოდიან ქალაქად და სამუელი თავისი სახლის ბანზე ელაპარაკება საულს (1მეფ. 9:25). სამუელის ნალაპარაკების შინაარსი ჩვენთვის უცნობია, თუმცა შეგვიძლია, ვივარაუდოთ, რომ სამუელს ამ ლაპარაკით მეფეთქცევის ცენტრალური რიტუალისთვის უნდა შეემზადებინა საული. გავიდნენ სამუელის სახლიდან და, როცა ქალაქის ბოლოს მივიდნენ, სამუელმა, მსახურთაგან საიდუმლოდ, ზეთი დაასხა თავზე და უთხრა: „აჰა, გცხო უფალმა თავისი სამკვიდროს მთავრად“ (1მეფ. 10:1).

ამის შემდეგ საულის მთელი გზა სამუელის ქალაქიდან მამის სახლამდე ავსებულია შეხვედრებით, რომელთაგან ზოგი სიმბოლურ ხასიათსაც ატარებს: ბენიამინის საზღვარზე (იგი ეფრემის შტოში იმყოფება) მას ხვდება ორი კაცი და შეატყობინებს ვირების პოვნის ამბავს: „აჰა, დაავინწყდა მამაშენს თავისი ვირები და თქვენზე დარდობს: რა ვუყო ჩემს შვილსო?“ (1მეფ. 1:2), თაბორის მუხნართან ბეთლემისკენ მიმავალი მლოცველები შეხვდებიან და ორ პურს მისცემენ. ამის შემდეგ საულს შეხვდება საღვთო ბორცვიდან ჩამომავალი წინასწარმეტყველთა გუნდი, ქნარის, დაფდაფისა და სტვირის თანხლებით, და მათთან ერთად გაქადაგდება. აი, ამ დროს გადმოვა მასზე უფლის სული და *სხვა კაცად (იშ ახერ)* გარდაიქმნება. საულის ასეთი ფერისცვალება ყველასთვის მოულოდნელი იყო და ის სიტყვები, რაც თქვეს მისი დანახვისას, ანდაზად დარჩა ისრაელში: „ნუთუ საულიც გაქადაგდაო?“ (1მეფ. 10:12).

ცხების ეფექტი – გაქადაგება ხალხმა იხილა, მაგრამ თავად ცხება არ უხილავს და გარკვეულ დრომდე მისი მეფობა ყველასათვის დაფარულია. ის, რაც ყველასათვის ფარულად მოხდა, ახლა ყველას თვალწინ უნდა გაცხადდეს. საული ხალხის წინაშე უნდა გამოვლინდეს როგორც მეფე. ამისთვის წილისყრის რიტუალი ჩატარდა. მანამდე სამუელი მიმართავს ხალხს:

„ასე ამბობს უფალი ღმერთი: ისრაელისა: მე გამოვიყვანე ისრაელი ეგვიპტიდან, მე გიხსენით თქვენ ეგვიპტელთაგან და ყველა სამეფოსგან, რომელიც კი გავინროებდათ. ახლა უარყოფთ თქვენს ღმერთს, რომელმაც გიხსნათ ძნელბედობასა და გასაჭირში, რადგან მეუბნებით, მეფე

დაგვიდგინებ. აბა, წარუდგეით უფალს თქვენ-თქვენი ტომისა და გვარეულობის მიხედვით“ (1მეფ. 10:18-19).

როცა მთელი საზოგადოება (12 ტომი) წარდგა სამუელის წინაშე, წილი ხვდა ბენიამინის ტომს, ბენიამინის ტომში წილი მატრის საგვარეულოს ხვდა, მატრის საგვარეულოში კი – კიშის სახლს, საბოლოოდ კი – საულს, რომელიც იმალებოდა, მაგრამ მოძებნეს და ისიც წარუდგა ხალხს. „ჩადგა ხალხში და ერთი თავით ყველაზე მაღალი გამოჩნდა“ (1მეფ. 10:23). სამუელს, როგორც ჩანს, თავადაც მოეწონა უფლის არჩეული, მთელს ხალხში არაავინაა მისი მსგავსიო. და ხალხმაც თავისი არჩევანი გააკეთა, უფრო სწორად, დაადასტურა უფლის არჩევანი რიტუალური შეძახილით: „დღევრძელი იყოს მეფე!“ (1მეფ. 10:24).

შენიშვნა 1. ისრაელი, უფლის საზოგადოება (ყველათა დასჯე), შედგება 12 ტომისგან (შტოსგან – შებეტ, რომელიც “კვერთხსაც” ნიშნავს), თითოეული ტომი – საგვარეულოებისგან (მიშფახაჰ), თითოეული საგვარეულო ოჯახებისგან ანუ მამისსახლებისგან (ბეთ აბოთ), მამისსახლი – ისრაელიანისგან. ამრიგად, თითოეული ისრაელიანის იდენტობა ოთხსაფეხუროვანია: იგი ერთდროულად (რადგან ისინი მსჭვალავენ ერთმანეთს) ეკუთვნის მამისსახლს, საგვარეულოს, ტომს და, ბოლოს, უფლის საზოგადოებას (ერს). განსაკუთრებულ შემთხვევებში ინდივიდის გამოცნობა მთელი საზოგადოებიდან ამგვარი წილისყრით ხდებოდა. პირველად ასეთი პროცედურა ხერემის დამრღვევი (უფლის დარისხებული ნივთის ხელმყოფელი) პირის ამოსაცნობად იესო ნავეს ძის წიგნშია აღწერილი (7:1618).

საული აირჩია ხალხმა, მაგრამ ამ არჩევისთანავე გაჩნდა მისი ოპოზიცია, „ეგ ჩვენ როგორ გვიხსნისო და შეიძულეს იგი და ძღვენი არ შესწირეს“ (1მეფ. 10:27). სხვათა შორის, ისინი, ვინც არ ირწმუნეს საულისა, როგორც მხსნელისა, და არ თქვეს „იღვერძელოს მეფემო“, „უგვან ხალხად“ (ბნე ბელიდაყალ) არიან მოხსენიებული, ხოლო მათზე, ვინც ერწმუნენ, ნათქვამია, რომ „მათ გულებს ღმერთი შეეხო“.

მეფედ არჩევის შემდეგ საული დაბრუნდა თავის სახლში, გიბყაში, და, როგორც ჩანს, ჩვეულებრივ ცხოვრებას ეწევა, საქმიანობს მამის კარმიდამოში, ხნავს, თესავს... მეფე ცხოვრობს ყოველდღიური ცხოვრებით, სანამ არ გამოჩნდება საფრთხე, რომლის მოსაგერიებლადაც არჩეულია იგი. ყოველ შემთხვევაში პირველი მეფე ამ საფრთხემდე არ განსხვავდება რიგითი ისრაელიანისგან, რაც პირველარჩეული მეფის სტატუსს მსაჯულის სტატუსთან აახლოვებს. მსაჯულთა წიგნიდან ვიცით, რომ უფლის სული არ ჰგეის მუდმივად მსაჯულზე, მშვიდობიან დროს იგი „თავისუფალია“ მისგან და მხოლოდ განსაცდელის ჟამს გადმოდის, როცა მან უნდა აღასრულოს მხსნელის ფუნქცია ანუ როცა ხარიზმა უნდა „ამუშავდეს“, რაც გადმოცემულია ფორმულით „გადმოვიდა მასზე უფლის სული“, როგორც მსაჯულების და, მოგვიანებით, წინასწარმეტყველთა შემთხვევაში.

შენიშვნა 2. ტიპოლოგიურად და, რა თქმა უნდა, არა მასშტაბით, საულის მდგომარეობა საყოველთაო განსაცდელამდე, ქარიზმის „ამუშავებამდე“, ქალუნდაურის ამბავს გვაგონებს. ზურაბ ერისთავის შემოსევების დროინდელი ხევსური გმირი მამუკა ქალუნდაური, გვარით გოგოჭური სოფელ გუროდან, დავლათიანი იყო, მაგრამ მისი დავლათი, როგორც წესი, მხოლოდ „ცდაში“ (განსაცდელში, ბრძოლაში) იჩენდა თავს. „მამუკა ქალუნდაური ნაწილიან ყოფილას: როსაც სალაშქროდ სად გემართებოდ, წინ მასკვლავივით თუ[რმე] გაუძღვებოდ სვეტი, ანუ შუქი“. საულის მსგავსად, მშვიდობიანობის დროს ისიც რიგითი მეთემის საქმიანობას ეწევა. „როსაც ქალუნდაურს გამარჯვების დღე მაუილოდ მტერზე, მაშინ ქალუნდაურის ჳმალი – ნაწილიან ყოფილას და – ქარქაშჩიგით თუ[რმე] ამაინევდ, ამით გაავებიებდ ჰატრონს გამარჯვების დღეს. ჳმალ როსაც ამაინევდ, ამ დროს ქალუნდაური, სადა გინდა საქმეზე ნამყოფ, გაიგებდ ჳმლის ამანევას, სხონაირად გაჴდებოდ. და ამ დროს ხიფხოლაის (ერთგვარი მხალეული, ზ. კ.) თხრაში დაზღვომივ იმნაირ ლიშანი. ამდგარ, მასულ შინ, შაუხენებავ ბოძზე ნაკიდების ჳმლისად და ნახევარშიამდი ამანეულ უნახავ ჳმალი. უფიქრებავ ქალუნდაურს: “ნეტარ, რა ამბავიავ,

სად ვის ოა უჯოსსავ, საისკედ თისდავ ხასვლაივ? (ახლოეიეი, აღოსსავლეთ თთიასეთის რელიგიურ მითოლოგიური გადმოცემები, 2009, გვ. 110-111)

ხევსურული ტექსტის „სხონაირად გაჯდებოდ“ იდენტურია იმისა, რასაც სამუელი საულს ეუბნება „სხვა კაცად გარდაიქმნებიო“ (1მეფ. 10:6).

პირველად თავისი თავი საულმა, როგორც მეფემ, ყამონიანელთა ბრძოლაში გამოსცადა. როცა საული ხარებს მორეკავდა ყანიდან, ამ დროს გაიგო გალაადზე ყამონელთა თავდასხმის ამბავი. მისი პასუხი ამ შეტყობინებაზე ეს იყო:

„ადგა და აკუნა ორივე ხარი და მოციქულების ხელით დაგზავნა მთელს ისრაელში, შეუთვალა: ვინც საულსა და სამუელს არ გაჰყვება, ასე მოუვა მის ხარებს. უფლის შიში დაეცა ხალხს და გამოვიდნენ როგორც ერთი კაცი“ (1მეფ. 11:7).

ეს სიმბოლური აქტი თავზარს დასცემს ხალხს, რადგან ხალხი მიხვდება, რომ უფალია საულთან და უფლის ხელი მართავს მას, რომ მისი ეს სიმბაგე უფლისმიერია, რომელსაც წინ ვერა ძალა ვერ დაუდგება. პირველი ბრძოლა მისი, როგორც მხსნელის, ნათლობა იყო და საულმაც გაამართლა. ამ პირველი გამარჯვებით იწყება მისი, როგორც მეფის, კარიერა. მაგრამ საული არღვევს უფლის მცნებას, რისთვისაც უფალი განუდგება მას.

რა დანაშაულისთვის განუდგა უფალი თავის პირველ რჩეულს? ფილისტიმელებთან გადამწყვეტი ბრძოლის წინ საული თავის ლაშქართან ერთად გილგალში იდგა და ელოდებოდა სამუელს, რომელსაც უნდა აღეველინა აღსავლენი (სრულადდასანველი მსხვერპლი) და ბრძოლის წინ შევედრებოდა უფალს. შვიდი დღე იცადა საულმა, ხალხი ეფანტებოდა, სამუელი კი დათქმულ დროს არ მოვიდა. მაშინ საულმა გაბედა და თავად შესწირა აღსავლენი. რატომ დაიგვიანა სამუელმა? შემთხვევითი იყო ეს დაგვიანება? ასე იყო თუ ისე, ეს ეპიზოდი საულის განსაცდელად უნდა მივიჩნიოთ. საულს არ ჰქონდა მსხვერპლშენიერვის უფლება, თავადაც აღიარა ეს სამუელის წინაშე, მაგრამ გამართლება კი მოუძებნა: „თავს ვიკავებდი, მაგრამ მაინც აღვაველინე აღსავლენი მსხვერპლიო“. უფლის მცნებიდან გადასვლას გამართლება არა აქვს. სასტიკი იყო სამუელის სიტყვა, რომლითაც მან უფლის ნება ამცნო საულს:

„უგუნურად მოიქეცი, რომ არ დაიციავი უფლის, შენი ღმერთის, ნაბრძანები. ეს რომ არ გექნა, სამარადისოდ განამტკიცებდა უფალი შენს მეფობას ისრაელზე. ამიერიდან ველარ იმყარებს შენი მეფობა. გამოძებნის უფალი თავის სასურველ კაცს და თავისი ერის წინამძღოლობას უბრძანებს, რაკი შენ არ დაიციავი, რაც შენტვის ნაბრძანები ჰქონდა უფალს“ (1მეფ. 13:13-14).

შენიშვნა 3. საულის მხრიდან ეს ქმედება მღვდლობის უზურპაცია იყო. თუმცა მეფე უფლის ცხებული იყო, მას მაინც არ ჰქონდა ღვთისმსახურების უფლება ისევე, როგორც იუდას მეფეს ყუზიაჰუს, რომელმაც სანმიდარში სამსხვერპლოზე კმევა დააპირა. მღვდლებმა შეაჩერეს იგი, მაგრამ დაისაჯა კეთრით და სიცოცხლის ბოლომდე განცალკევებულ სახლში ცხოვრობდა (2ნეშტ. 26:16-21). საულს უდა სცოდნოდა სამუელის ეს საკრალური წესი, რომლის შემსწრე თავად იყო, როცა რამაში, სამუელის მშობლიურ ქალაქში, შეესწრო საღვთო სუფრას. მას წინასწარ უთხრეს: „...ხალხი მის (სამუელის) მისვლამდე არაფერს შეჭამს, მან უნდა აკურთხოს საკლავი, მხოლოდ ამის მერე დაიწყებენ ჭამას წვეულნი“ (1მეფ. 9:13). სუფლის კურთხევა საკლავის (მსხვერპლის) კურთხევაა და ეს სამუელის, როგორც მღვდლის, პრეროგატივაა. ეს წესი უცხო არც ქრისტიანობისთვის არის: თუ სასულიერო პირი ესწრება სუფრას, მღვდელი აკურთხებს მას და მხოლოდ ამის შემდეგ იწყება სმა-ჭამა.

საულმა მეორედ დაარღვია უფლის მცნება, როცა ამაღეკზე გამარჯვებულ მეომრებს ნება მისცა ხერემზე გადასაცემი (ანუ გასანადგურებელი) საუკეთესო პირუტყვი წამოესხათ მტრის ქალაქიდან, თავად კი დაინდო ამაღეკის მეფე ავაგი, რომელიც ასევე ხერემს უნდა გადაცემულიყო. ის, რაც ვერ შეძლო საულმა, სამუელმა აღასრულა თავისი

ხელით: „აჩეხა სამუელმა ავაგი გილგალში უფლის წინაშე“ (1მეფ. 15:33). საული კი თავისივე კეთილშობილური საქციელის მსხვერპლი შეიქნა: უფალმა სამუელამოდ აიღო მასზე ხელი. „ინანა უფალმა, საული რომ გაამეფა ისრაელზე“ (1მეფ. 15:35).

შენიშვნა 4. ხერემზე გადაცემის შესახებ იხ. რჯულ 13:15; იესო ნავე, 6:21). საულის კეთილშობილებაზე მეტყველებს კიდევ ერთი ეპიზოდი. როდესაც პირველ ბრძოლაში გამარჯვებულ საულს მეომრებმა შესთავაზეს გასწორებოდნენ იმ ხალხს, ვინც მისი მეფობა არ აღიარა, პირიქით, შეიძულა, საულმა არ გაიზიარა მათი ზრახვა: „ერთი კაციც არ მოკვდება დღეს, რადგან ხსნა მოავლინა უფალმა დღეს ისრაელში“ (1მეფ. 11:13).

სამუელი დავალებას იღებს უფლისგან: „ავსე შენი რქა ზეთით და წადი. ბეთლემელ იესესთან გვზავნი, რადგან მის შვილთა შორის დავიგულე მეფე“ (1მეფ. 16:1).

ბეთლემელ იესეს (ებრ. იშაი) რვა ვაჟიშვილი ჰყავდა. ბეთლემში მსხვერპლის შესაწირად მისულმა სამუელმა იესე და მისი ვაჟები მიიწვია სამსხვერპლო სუფრაზე. სამუელმა შვიდს შორის უფროსს და ყველაზე მაღალს და მოხდენილს დაადგა თვალი (გაეხსენოთ, რომ პირველარჩეული მეფე საული ერთი თავით მაღალი იყო სხვებზე), მაგრამ უფალმა არ მიიღო მისი არჩევანი:

„ნუ უყურებ მის გარეგნობას და ტანის სიმაღლეს, რადგან მე დავინუნე იგი, რადგან ისე არ არის, როგორც კაცი ხედავს, ხოლო უფალი გულს ხედავს“ (1მეფ. 16:7).

მაგრამ სამუელმა, ღვთის კაცმა, ვერც ერთის გული ვერ დაინახა: ის ირჩევდა სათითაოდ ძმებს შორის, უფალი კი იწუნებდა. იესეს შვიდმა ძემ ჩაიარა მის თვალწინ, მაგრამ მათ შორის არც ერთი არ აღმოჩნდა მეფედცხების ღირსი. და რაკი მაინცდამაინც იესეს ძეზე უნდა შეჩერებულიყო უფლის არჩევანი, სამუელმა იკითხა: „სულ ეს არიან შენი ყმანვილები?“ იესეს ლაკონიური პასუხი პროვიდენციულია, თავსდება ძველი აღთქმის კონტექსტში: „კიდევ დარჩა უმცროსი, მაგრამ ცხვარშია ახლა“. ღმერთი აქაც, როგორც ისაკის, იაკობის, იოსების და სხვათა და საულის შემთხვევაში, უმცროსს ირჩევს. ნიშანდობლივია, რომ ცხებულობის კანდიდატი მწყემსია, მამის ცხვარს მწყემსავს, უფლის ცხებული კი უფლის ფარას (ხალხს) დამწყესავს. ეს მოტივი ძლიერი და გამჭოლია ძველ აღთქმაში. კერძოდ, ყველაზე მკათოდ ამას ებეკიელი გამოხატავს, როცა თავის მესიანურ წინასწარმეტყველებაში მესია-დავითზე, როგორც მწყემსზე, ლაპარაკობს: „და დავაყენებ მათზე ერთ მწყემსს – ჩემს მსახურს დავითს და ის დამწყესავს მათ და ის იქნება მათი მწყემსი“ (ებეკ. 34:23). მაგრამ უკეთესად თავად დავითი ლაპარაკობს 151-ე ფსევდოდავითურ ფსალმუნში:

„პატარა ვიყავ ჩემს ძმათა შორის, უმრწემესი ვიყავ მამაჩემის სახლში. ვმწყემსავდი მამაჩემი ცხვარს... მან თავად გამომიგზავნა თავისი ანგელოზი და ამიყვანა მამაჩემის ცხვრიდან და მცხო მე თავისი ცხების ზეთით. ჩემი ძმები მშვენიერნი და ტანადნი იყვნენ, მაგრამ ისინი არ ინდობა უფალმა“ (ფსალმ. 151:1-5).

სამუელმა საული საიდუმლოდ ცხო, დავითი კი – ძმების და ყველას თვალწინ, ვინც კი მონვეული იყო სამსხვერპლო ნადიმზე. „აილო სამუელმა ზეთიანი რქა დ სცხო მას ძმების თანდასწრებით. ამ დღიდან და მერეც უფლის სული წარუმართავდა დავითს“ (1მეფ. 16:13).

და სწორედ ამ დღიდან, როგორც ტექსტიდან ჩანს, უფლის სული სტოვებს საულს და მის სანაცვლოდ ბოროტი სული ეუფლება. „და განემორა საულს უფლის სული და დაუნყო მას წვალება ბოროტმა სულმა უფლისაგან“ (1მეფ. 16:13). ამიერიდან საულის ბუნება რადიკალურად იცვლება ბოროტისკენ. კეთილშობილი მეფე, რომელიც შეუძლია დაინდოს მტერი თვით უფლის რისხვის რისკით, ახლა უდანაშაულო დავითის სამკვდრო-სასიცოცხლოდ მდევნელი ხდება. ტექსტიდან არ ჩანს, რომ საულმა იცის დავითის ცხების შესახებ, მაგრამ ქვეშეცნეულად მასში მეტოქეს ხედავს, რადგან გრძობს, რომ უფლის სულმა ის მიატოვა და დავითს წყალობს.

რას ჯიოისხმობს ის „ბოროტი სული უთოისაგან“. რომიოია აწიაოიბს მას? იმ

ორი შეცოდებისთვის დასაჯა უფალმა საული, თუმცა ცხებულად მაინც რჩება იგი? როგორ შეეძლო მას განკუთვნილიყო ამ მძიმე სულიერი სენისგან? თუ ბოროტი სული უფლისგან (მისი მიშვებით) არის, საული სიცოხლის ბოლო წუთამდე ვერ გათავისუფლდება მისგან (ბოლოს მას ამ სულმა მოაკვლევინა თავი). ასეა თუ ისე, ეს სენი, ვუნდოთ თუნდაც „შავნაღვლიანობა“, გახდა მის კარზე დავითის მოხვედრის უშუალო მიზეზი. მსახურებმა ურჩიეს მას თავისთან დაებარებინა იესეს ძე დავითი, რომელსაც ქნარზე დაკვრით შეეძლო მეფისთვის შეემსუბუქებინა მტანჯველი ყოფა. საული უშუალოდ იესეს მიმართავს, რომ გამოუგზავნოს თავისი შვილი. ნიშანდობლივია, რომ ახლაც ცხვრის საძოვარიდან გამოყავთ დავითი. „გამომიგზავნე დავითი, შენი ვაჟი, ცხვარში რომ გყავს“ (1მეფ. 16:19). აქედან ჩანს, რომ მისი ცხებულება ჯერ ძალაში არ შესულა, შეიძლება ითქვას, ფარულად არის მასში. ასე შეხვდა ერთმანეთს ორი ცხებული. „და მივიდა დავითი საულთან და დადგა მის წინაშე. და ძალზე შეიყვარა იგი საულმა და თავის საჭურველთმტვირთველად დანიშნა“ (1მეფ. 16:21). ძირითადად დავითი მისი შავნაღვლიანობის დამამამებელია თავის ქნარით, მის ჰანგებზე ბოროტი სული გაცეცლებოდა ხოლმე საულს.

რადღუნ მყოფე იყო ეს სიყვარული, მითუმეტეს, რომ ის მეფისგან მოდიოდა, მეფე საული კი ამ ხანებში წონასწორობას კარგავდა.

ცნობილმა ეპიზოდმა – გოლიათთან დამარცხებამ, რითაც დავითმა სირცხვილი ჩამოხოცა ისრაელი ლაშქარს და დაამტკიცა, რომ ის ჭეშმარიტი მსხნელია, უმტკივნეულოდ ჩაიარა. საულს შური არ აღძვრია, მან მხოლოდ იკითხა, ვინ არის ეს ყმანვილიო. როცა ვერავინ პასუხი ვერ გასცა, დაიბარა დავითი და თავად გამოჰკითხა ვინაობა, თითქოს პირველად ხედავდა მას. ამ უცნაურობის გასაღები ჯერ-ჯერობით მოძებნილი არ არის. მეფე სამგზის (1მეფ. 16:55,56,58) კითხულობს იმ ადამიანის ვინაობას, რომელიც ყოველდღიურად უქარვებს მას შავნაღვლიანობას. იმდენად დაუინებელი ჩანს საულის დაინტერესება ამ ყმანვილით (ვინ არის, ვისი შვილია?), უნდა ვიფიქროთ, რომ ეს დაუინება ამ კონტექსტში შემთხვევითი არ არის, თუ გავითვალისწინებთ იმას, რომ მცირე ხნის შემდეგ ამ გამარჯვებისა საულს დავითისადმი შურის საბაბი ეძლევა. ამ ეპიზოდში, რომლიც გადამწყვეტია დავითის მდგომარეობისთვის, თავს იყრის მისდამი სამი ადამიანის დამოკიდებულება:

1. უფროსი ძმა ელიაბი დავითის დაინტერესებაში, თუ რა ბედი ეწევა გოლიათის მძლეველს და ისრაელისგან სირცხვილის მომხოცველს (1მეფ. 17:26-27), ამჰარტავნებას ხედავს:

„რისთვის ჩამოხვედი აქ? ვის დაუტოვე ის მცირედი ფარა უდაბნოში? ვიცი შენი ამჰარტავნობისა და ავგულობის ამბავი, ხოლოდ ბრძოლის საყურებლად ხარ ჩამოსული“ (1მეფ. 17:28).

საქმე იმაშია, რომ საული გოლიათზე გამარჯვებულს თავისი ქალიშვილის ხელს ჰპირდება. ამით ინტერესდება ყმანვილი დავითი და ეს ინტერესი ქვეშევსნეულად მის მომავალ მეფობასთან არის დაკავშირებული. დავითის პასუხი ძმის საყვედურზე ერთგვარად გულუბრყვილოა: „რა გავაკეთე ასეთი? ცუდი ხომ არაფერი მითქვამს“ (1მეფ. 17:29). ძნელი არ არის დავინახოთ, რომ ყრმა დავითი აქ იოსების სიტუაციაშია მოხვედრილი. უფროსი ძმა და, უნდა ვიფიქროთ, დანარჩენი ძმებიც, აღრენილი არიან მასზე – ისინი ხომ სამუელის მიერ უმცროსის მათგან გამორჩევის თვითმხილველნი იყვნენ. ძმის საყვედური „ვის დაუტოვე ფარა უდაბნოში“ თითქოს უადგილოა – დავითი ორგზის არა საკუთარი ნებით იქნა გამოხმობილი სამწყესურიდან, ერთხელ სამუელის, მეორედ საულის მოთხოვნით. ისიც აღსანიშნავია, რომ დავითი ამაყობს თავისი მწყემსობით, როგორც საბრძოლო გამოცდილებით. საულის სიტყვაზე „ვერ გახვალ საბრძოლველად მაგ ფილისტიმელთან (გოლიათთან), რადგან ჯერ ბავშვი ხარ“ (1მეფ. 17:33), დავითი პასუხობს და მისი პასუხი ერთგვარად პროვიდენციულია:

„მწყემსავდა შენი მსახური თავისი მამის ფარას და, როცა დაეცემოდა ლომი ან დათვი და გაიტაცებდა ფარიდან ცხვარს, გავეკიდებოდი, ვკლავდი და

პირიდახ გაძოვგლეჯდი ხოლმე. თუ დაძეცეძოდა, ყბაძი ჩავავლებდი ხელს და ვკლავდი. ლომსაც და დათვსაც ამარცხებდა შენი მსახური; ამ წინადაუცვეთელსაც იგივე დაემართება, რადგან სირცხვილში აგდებს იგი ცოცხალი ღმერთის რაზმებს“ (1მეფ. 17:34-36).

ამ სიტყვებში ჩანს ახალგაზრდა კაცის ერთგულება ქვეყნისა და უფლისადმი, რომ ის მზად არის შეერკინოს გოლიათს არა საკუთარი თავის განსადიდებლად, არამედ უფლის მხედრობის ღირსების დასაცავად. აქ, ნამდვილად, დავითს არა საკუთარი, არამედ ქვეყნის მხსნელის, მეფურის ამბიციები ამოძრავებს.

2. ის იყო, რომ უნდა შეცვლილიყო საულის დამოკიდებულება დავითისადმი, სიყვარულს მტრობა უნდა შენაცვლებოდა, „შეეკრა იონათანის სულს დავითის სული, და შეიყვარა იგი იონათანმა როგორც საკუთარი თავი“ (1მეფ. 18:1). ძველი აღთქმა არ არის მდიდარი ადამიანთა შორის მეგობრობისა და სიყვარულის მაგალითებით. ბიბლიის მრავალრიცხოვან პერსონაჟთა შორის დავითი ერთადერთია, რომლის მიმართ მხურვალე მეგობრობას იჩენენ და თავადაც გულითადად პასუხობს. დავითისა და იონათანის მეგობრობა სიძლიერით მხოლოდ აქილევისისა და პატროკლეს მეგობრობას თუ შეედრება. აი, როგორ დაიტერა დავითმა იონათანი:

„ვნუხვარ შენზე, ძმაო იონათან! დიდად ძვირფასი იყავ ჩემთვის, საკვირველი იყო შენი სიყვარული ჩემდამი, ქალის სიყვარულზე ძლიერი“ (2მეფ. 1:25).

3. ფილისტიმელებთან ბრძოლებში, რომლებიც გოლიათის დამარცხებას მოჰყვა, დავითმა იმდენად გამოიჩინა თავი, რომ საულს გადააჭარბა. ბრძოლიდან დაბრუნებულებს ქალაქებიდან გამოსული ქალები სიმღერითა და ცეკვით, დაფდაფებით ახმიანებით ეგებებოდნენ, შესძახოდნენ: „შემუსრა დავითმა თავისი ათასი, ხოლო დავითმა თავისი ათი ათასი!“ (1მეფ. 18:6-7). სწორედ აქ ემუქრებოდა დავითს საფრთხე.

ამ შეძახილმა საულში დაუოკებელი შური აღძრა და საბოლოოდ დაარწმუნა, რომ დავითი მის მეტოქედ იზრდება, რომ უფლის სული, რომელიც აქამდე მასში იყო, ახლა დავითშია „და დაშინდა საული დავითის წინაშე, რადგან უფალი იყო დავითთან, საულს კი განემორა“ (1მეფ. 18:12).

ამიერიდან ისრაელს ორი ცხებული ჰყავს: ერთი, საული, უფლის დანუნებული, რომელიც თუმცა ჯერ კიდევ ახორციელებს მეფობას; მეორე, დავითი, უფლის რჩეული, რომელიც თანდათან იხვეჭს ავტორიტეტს ხალხში.

შეიქმნა პარადოქსული ვითარება: ქვეყანაში ორი ცხებულია – ერთი ცხადი, რომელიც მეფობას ახორციელებს, მეორე – ფარული, რომელიც ნაბი-ნაბი უახლოვდება მეფობას. ბოროტი სულისგან შეპყრობილი და მართული საული კვლავ ცხებულად რჩება. უფალი განუდგა თავის ცხებულს, დავითი კი, თავადაც ცხებული, მისი მორჩილია. მაგრამ ამ ნაბიჯებს მეფობისკენ დავითი შეგნებულად არ ღვამს. მას ბევრჯერ მიეცა შემთხვევა საულის მოკვლისა, მაგრამ პიეტეტი ცხებულის წინაშე ხელს აღამართვინებს მასზე. დავითი დევნილია საულისგან, მაგრამ მთელი ეს პერიოდი მისი ცხოვრებისა სიწრფელით და ცხებულის წინაშე თავის დამდაბლებით არის აღბეჭდილი. „ვის წინააღმდეგ გამოვიდა ისრაელის მეფე? ვის დევნი? მხოლოდ მკვდარ ძალს, მხოლოდ რწყილს რასმე“ (1მეფ. 24:15). ისრაელიანი ამ ენით მხოლოდ უფალს შეიძლება ელაპარაკებოდეს, მხოლოდ უფლის წინაშე აღიარებდეს თავის არარაობას („ხოლო მე მატლ ვარ და არა კაც“, ფსალმ. 21:7). მაგრამ დავითი თავადაც ხომ ცხებულია? ცხებული ცხებულის წინაშე აცამტვერებს თავს, თავისი ცხებულება დავინწყებული აქვს.

მაგრამ პროვიდენცია დავითს მეფობისთვის ამზადებს. ამისათვის, შესაძლოა, განგება თავად დავითის ნებას და სურვილს ყველაზე ნაკლებად იყენებდეს. დავითი ბუნებრივად მიყვება თავის შინაგან ძახილს, სინდისის ხმას, მონოდებას. პარადოქსია, რომ ყველაზე მეტს დავითის გამეფებისთვის საული აკეთებს. საულის უნებური ნაბიჯები დავითის გამეფებისა და მისი ავტორიტეტის გაზრდის გზაზე სიმბოლურიც არის და პრაგმატიკულიც, თუმცა არც ერთი გაცნობიერებული არ არის. მის ხელს განგება წარმართავს.

I. მეფის მკურნალი. თავად სულიერმა მდგომარეობამ საულისა განაპირობა ჭაბუკი დავითის, უკვე ცხებულის, მიწვევა სამეფო კარზე იმ ფუნქციით, რომელსაც არაფერი საერთო მეფობასთან არა აქვს. მაგრამ, შეგვიძლია ვიფიქროთ, რომ თუმცა ქნარი ბოროტი სულით შეპყრობილი საულის შავნაღვლიანობის გასათანტავად აქვს მომარჯვებელი დავითს, ეს მუსიკალური ინსტრუმენტი, შესაძლოა, ბელადის ხელში ხალხზე ზემოქმედების არქაული საშუალების გამოძახილი იყოს. ყოველ შემთხვევაში, ქნარი იგი შორს არ არის წინასწარმეტყველებასთან. მას ვხედავთ წინასწარმეტყველთა გუნდის ხელში, რომელიც სამუელის მიერ ახლად ცხებულ საულს შეეყრება (1მეფ. 10:5). მუსიკა წინასწარმეტყველების არსებითი ელენენტია. წინასწარმეტყველი მოითხოვს მას, როგორც წინასწარმეტყველების პირობას.

„ახლა, მომიყვანეთ მეჩანგე, – ამბობს ელისე, რომელიც ორმა მეფემ – ისრაელის და იუდას – მოიწვია საწინასწარმეტყველოდ, – და, როცა უკრავდა მეჩანგე, უფლის ხელი იყო ელისეზე“ (4მეფ. 3:15).

ჩანს, ქნარის ჰანგი ის არხია, რომლის მეშვეობით უფლის სული ეუფლება ადამიანს და „სხვა კაცად“ გარდაქმნის მას. იგივე არხია გახსნილი, როცა ჰანგით საულის შავნაღვლიანობა იფანტება, ანუ უფლის სულით ბოროტი სული განიდევნება. პირველ ხანებში ასეც ხდებოდა:

„და როცა შემოაწვებოდა ბოროტი სული ღვთისაგან საულს, აიღებდა დავითი ქნარს და უკრავდა ხელში, და ამოისუნთქავდა საული და კარგად ხდებოდა, და გაეცლებოდა მას ბოროტი სული“ (1მეფ. 16:23).

II. მხსნელი. უკვე საულის კარზე მყოფი დავითი, რომელსაც კეთილი თვალთ შხედა საულმა, უფრო ზუსტად, როგორც დედანშია, „მადლი ჰპოვა საულის თვალში“, შეესწრო ფილისტიმელი გოლიათის გამოსვლას და მის მიერ ისრაელიანებზე და მათ ღმერთზე თავსლაფის დასხმას. ამ ეპიზოდს ომების წარმოების ძველ პრაქტიკაში რომ არ ჰქონდეს ანალოგიები, გველეშაპისგან გმირის მიერ სოფლის გადარჩენის მითოლოგიამდ მივიჩნევდით. თუნდაც მივიჩნიოთ, ეს საქმის ვითარებას არ შეცვლის: ყოველი რეალურ-ისტორიული ხდომილება შეგვიძლია რომელიმე მითოლოგიამში მოვაქცოთ და ტიპოლოგიურად განვაზოგადოთ. ამით მის ისტორიულ ავთენტურობას არაფერი დააკლდება. საულის საშველად ბეთლემიდან მოსული დავითი ახლა ისრაელს მოეწვინა მხსნელად. წინამძღოლი – მეფის თუ მთავრის – მისია სწორედ ხსნაა, რამაც გამოიწვია ისტორიაში მეფე-მხსნელის ინსტიტუტი. შუმერელი მეფე – ლუ-გალ “დიდ კაცი” ქალაქის, თემის, მხსნელი უნდა ყოფილიყო კრიზისულ ვითარებაში. ძველი აღთქმის საზღვრებში რომ დავრჩეთ, მსაჯული (ებრ. *შოფეტ*) სხვა არავინაა, თუ არა ყოველი კონკრეტული გასაჭირიდან ხალხის მხსნელი (*მოშიაც*), რომელიც მხსნელობის საქმეს უფლისმიერი ხარიზმით ახორციელებს. იმ რეალობას, რასაც დღეს ჩვენ ამ ბერძნული სიტყვით (*ქარისმა*) გამოვთქვამთ, ძველი აღთქმის ენაში შეესაბამება ხშირად ნახსენები ფორმულა „და იყო უფლის სული მასზე“. „და მოიცვა იგი უფლის სულმა“. (შუმერულში ამ ფორმულის შესატყვისია: „როდესაც ნინგირსუმ თავის ქალაქს მადლიანი თვალთ გადმოხედა, გუდუა ქვეყნის მწყემსად ამოარჩია, სამოც სარ (216 000) კაცს შორის ხელი დაადო...“). და, რაც საგულისხმოა, ის, ვისზეც უფლის სულია გადმოსული, ერთადერთია მოცემულ ვითარებაში. მხსნელი ერთადერთია, და ეს იყო დავითი ამ ორთაბრძოლაში, რომელიც გადამწყვეტი აღმოჩნდა ისრაელისთვის. ისრაელს მეფე უკვე ჰყავდა – საული, მაგრამ გამოჩნდა დავითი, რომელმაც გოლიათის დამარცხებით, როგორც მხსნელმა, მეფობაზე პრეტენზია განაცხადა. ეს ფარული პრეტენზია, რომელიც წლების შემდეგ უნდა ეპოვა და ჰპოვა კიდევ განაღდება, დავითმა მეტაფორულად გამოთქვა საულთან საუბარში, ვიდრე გოლიათთან საბრძოლველად გავიდოდა:

„და უთხრა დავითმა საულს: ნურავის გული ნუ შედრკება მის წინაშე. წავა შენი მსახური და შეებრძოლება ამ ფილისტიმელს. და უთხრა საულმა დავითს: ვერ გახვალ საბრძოლველად მაგ ფილისტიმელთან, რადგან შენ

ჯერ ბავშვი ხარ, ის კი ძებნობოლია სიყრბითგახვე. და უთხრა დავითმა საულს: მწყესავდა შენი მსახური თავისი მამის ფარას და, როცა დაეცემოდა ლომი ან დათვი და გაიტაცებდა ფარიდან ცხვარს, გავეკიდებოდი, ვკლავდი და პირიდან გამოვგლეჯდი. ყბაში ჩავავლებდი ხელს და ვკლავდი. ლომსაც და დათვსაც ამარცხებდა შენი მსახური. ამ წინადაუცვეთელ ფილისტიმელსაც იგივე დაემართება, რადგან სირცხვილში ავდებს ცოცხალი ღვთის რაზმებს. და თქვა დავითმა: უფალი, რომელიც დამიხსნიდა ხოლმე ლომისაგან და დათვისაგან, ახლაც დამიხსნის ამ ფილისტიმელისაგან. და უთხრა საულმა დავითს: წადი, უფალი იყოს შენთან!“ (1 მეფ. 17:32-37).

თუმცა ეს მეტაფორაზე მეტია: ხალხის წინამძღოლისთვის, მხსნელისთვის, მწყემსის საქმიანობა არსობრივად მეფობის იგივეობრივია. ამიტომაც მწყემსი მეფის სინონიმი იყო როგორც აღმოსავლეთის, ისე დასავლეთის ძველ ხალხებში, ჩვენს საუკუნეს კი სასულიერო წინამძღოლის ტიტულად შემორჩა. ურის III დინასტიის დამაარსებელი ურნამუ განმადიდებელ ჰიმნში მოიხსენიება როგორც „მწყემსი (სიპა) ურნამუ“, „მწყემსი ჭემარიტი ურნამუ“; ხამურაბი თავისი კანონების პროლოგში აცხადებს: „ხამურაბი ვარ, ენლილისგან დადგენილი მწყემსი“. ეს წოდება აშურელ მეფეთა ტიტულატურაში მკვიდრდება... აგამემნონის ტიტულია „ხალხთა მწყემსი“ (პოიმენ ლაონ)... მოსე, რომელიც ფარაონის სახლიდან იყო გამოსული, მიდიამის მწყემსი გახდა და მისი მწყემსობა ხალხის წინამძღოლობად გარდაიქმნა. ყველაზე მკაფიოდ ეს გარდაქმნა ეზეკიელმა ჩამოაყალიბა ერთ-ერთ წინასწარმეტყველებაში:

„მე თავად გადავარჩენ ჩემს ცხვარს და აღარ იქნება დატაცებული. მე ვიქნები მსაჯული ცხვარსა და ცხვარს შორის. ერთ მწყემსს დაუწყენებ და ის დამწყესავს მათ. დავითს, ჩემს მსახურს, დაუწყენებ; თავად ის დამწყესავს მათ და ის იქნება მათი მწყემსი“ (ეზ. 34:22-23).

საულთან სიტყვისგებაში დავითი ამბობს სრულიად ამკარად და დაუფარავად, როგორც იოსები თავის მომავალ დიდებაზე (და ამ გულახდილობის მსხვერპლი შეიქნა კიდევ), რომ თუ ადრე ის მამისეულ ფარას იხსნიდა ლომის ხახისგან, ახლა ისრაელს იხსნის გოლიათის მძლავრებისაგან. ადვილი ამოსაცნობია, ვინ არის ის მამა, რომლის ფარასაც დავითი მწყესავდა და იხსნიდა: ერთი, ყოფითი, განზომილებით ეს მამა, ცხადია, იესეა, მისი მინიერი მამა, მეორე განზომილებით, იგი უფალია, რომლის სამწყსოს – ისრაელის – მწყემსად ემზადება დავითი. საული იღებს ამ ცნობას, რომ ის ადრე მამის ფარას მწყესავდა, როგორც ინფორმაციას დავითის ბიოგრაფიიდან და მასში პროვიდენციალურ საზრისს ვერ ხედავს. მაგრამ მისი სიტყვები: „უფალი იყოს შენთან!“ პროვიდენციალურია.

III. სამეფო და მეფის ასული. მივაქციოთ ყურადღება იმას, რომ უკიდურეს გასაჭირში, რომელიც ადგას ისრაელს და მის მეფეს გოლიათისაგან, საული მხსნელს თავის ასულს სთავაზობს ცოლად: „მის მძლეველს დოვლათით აავსებს მეფე და თავის ასულს მიათხოვებს ცოლად, და მამამისის სახლს გაააზატებს ისრაელში“ (1 მეფ. 17:25-ბ). დავითი რაზმებში შორის ტრიალებს და, უფროსი ძმის თიქრით (1 მეფ. 17:28), თავისი ამპარტავნობით ზედმეტ ინტერესს იჩენს ამ ჯილდოს მიმართ:

„ჰკითხა დავითმა ახლოს მდგარ კაცებს: რა ბედი ეწევა კაცს, ვინც ამ ფილისტომელს დაამარცხებს და სირცხვილს მოხოცავს ისრაელს? ვინ არის ეგ წინადაუცვეთელი, ფილისტიმელი, ასეთ სირცხვილში რომ ავდებს ღვთის რაზმებს?“ (1 მეფ. 17:26).

ამ სამ ჯილდოთაგან – დოვლათი, მეფის ასული, გააზატება – მეფის ასული უმთავრესია, რომელსაც მოაქვს დოვლათიც და თავისუფლებაც. ამიტომ ეს ორი სახსენებელიც არ იყო. მათი ხსენება იმაზე მიგვითითებს, რომ საული თავის ასულში, რომელსაც სთავაზობს, იმ შინაარსს არ დებს, რომელსაც დავითი თავისი წინასწარმეტყველური გუმანით, თუნდაც ბუნდოვნად, უნდა ხვდებოდეს. ხოლო საულს ამ

შეთავაზებას, უნდა ვიფიქროთ, თავად განგება შთააგონებს. სიღრმისეულად ეს წინადადება ასე გამოითქმის: ვინც გოლიათს ძლევს, მისი იქნება სამეფო. რადგან მეფის ასული სამეფოს განსახიერებაა, მასში, როგორც განძში, განიფთებელია სამეფო. საული ამ მითოლოგიით მისდა უნებურად ამბობს, რომ სამეფო მის მხსნელს ეკუთვნის, სამეფო მისია, ვინც მას გამოიხსნის. ასეთ ვინმედ დავითი, ქნარის ხმაზე მეფის შავნალვლიანობის უკუმყრელი, გამოჩნდა.

შენიშვნა 5. ანალოგიისთვის მსოფლიო სიტყვიერებას რომ არ გამოვედევნოთ, ნესტანის მაგალითიც კმარა, რომლის გარეშე ტარიელისთვის ინდოეთის ტახტი მიუღწეველია. თუმცა აფექტის მდგომარეობაში ის მიაძახებს ფარსადანს: „შენი ქალი არად მინდა, გაათხოვე, გამარიდე!// ინდოეთი ჩემი არის, არვის მივსცემ ჩემგან კიდე“ (569/566). მაგრამ, როგორც მომავალმა აჩვენა, სასტიკად მოტყუვდა ამ სიტყვები მთქმელი. სწორედ მეფის ქალის „გარიდება“ დააბრკოლა მისი გამეფება. პოემის ავტორმა ყველა ხლომილება ნესტანის დასატყვევებლად და ინდოეთის მტრის ხელში ჩასაგდებლად წარმართა, რათა მეფობის მოსაპოვებლად ტარიელი უფლისწულისა და ქვეყნის მხსნელი გამხდარიყო.

მეფის ასულის მოტივი რჩება ჰაერში გამოკიდებულ მითოლოგიამდ, რომელსაც არ ჰქონია რეალიზაცია. საულმა სხვას მიათხოვა თავისი უფროსი ასული მერობი, დავითს კი მიქალი (LXX-ში *მელქოლ*) შესთავაზა, როცა შეიტყო, რომ იგი დავითის მიმართ არ იყო გულგრილი, იფიქრა, „მივათხოვებ, რომ მახედ ექცეს მას“ (1მეფ. 18:21). მოტივი, როგორც ვხედავთ, არატრადიციულია. მაგრამ ეს შეთავაზებაც ხსნასთან არის დაკავშირებული: საული ურვადის სანაცვლოდ ასი ფილისტიმელის ჩუჩას მოითხოვს (1მეფ. 18:25) იმ იმედით, რომ მას „მისწვდებოდა ფილისტიმელთა ხელი“ (1მეფ. 18:21). ეს ე. წ. ძნელი დავალებაა, რომელსაც ზღაპრებში სასიამაო ავალებს სასიძოს იმ განზრახვით, რომ ვაჟი ვერ შეასრულებს დავალებას და დაიღუპება, მაგრამ, როგორც წესი, სასიძო წარმატებით ძლევს „ძნელ ამოცანას“. ასევე დავითმა წარმატებით შეასრულა ეს კურიოზული დავალება, რისთვისაც მიიღო მიქალი. მაგრამ საულმა მიქალი ვერ გამოიყენა დავითის სამტროდ.

ასეა თუ ისე, დავითი მაინც გახდა მეფის სიძე, რაც მას გამეფებას უქადის. პროვიდენციამ აქ მიქალის სიყვარული ჩართო: დაღუპვის ნაცვლად, რასაც საული მოელოდა, მიქალის სიყვარულმა იხსნა დავითი. როცა მეფისგან საფრთხე ამკარად დაემუქრა, მიქალმა გააპარა დავითი. (1მეფ. 19:11-12).

თავად დავითს ცხებულის სიძეობისთვის „თავი არ ეღირსებოდა“. მეფის წინადადებაზე, ჩემს ასულს მოგათხოვებო, პასუხობს: „ვინ ვარ მე, რა არის ჩემი ცხოვრება ან მამაჩემის გვარი ისრაელში, რომ მეფის სიძე გავხდე?“ (1მეფ. 18:18), ან როცა მეფის გამოგზავნილები ეუბნებიან, „დაესიძეო მეფეს“, პასუხობს: „ადვილი გგონიათ მეფის სიძეობა? მე ხომ ერთი უპოვარი და უბირი კაცი ვარ“ (18:23). არ ახსოვს ამ „უბირს“, რომ თავადაც ცხებულია? მაგრამ დავითმა ხომ იცის, რომ გოლიათთან საბრძოლველად მისი გასვლის ერთ-ერთი მოტივი ჯილდოთი (მეფის ასულით) დაინტერესება იყო: ამაოდ არ კითხულობს ამის შესახებ გამუდმებით (1მეფ. 17:26, 30), რისთვისაც უფროსი ძმის კიცხვას იმსახურებს.

„რისთვის ჩამოხვედი აქ? ვის დაუტოვე ის მცირე ფარა უდაბნოში?... მხოლოდ ბრძოლის საყურებლად ხარ ჩამოსული“ (1მეფ. 17:28).

ცოტა ხნის შემდეგ დავითი საულის წინაშე სიამაყით ახსენებს თავისი მამის ფარას, ძმამ კი აბუჩად აიგდო იგი სიმცირის გამო. თუმცა ამ სიტყვებით იმის თქმაც სურს, რომ დავითის ადგილი სამწყესურშია და არა ომში. დავითი კი, როგორც დავინახეთ, ამ ორ სფეროს შორის განსხვავებას ვერ ხედავს.

IV. იონათანი. მეფის ასულების გარდა არსებობს იონათანი, რომელსაც განსაკუთრებული როლი აქვს დაკისრებული იმ პროცესში, რომელსაც დავითი გამეფებამდე მიჰყავს. იონათანი, მემკვიდრე უფლისწული, განუდგება მამას და თმობს უფლისწულობას თავისი სიყვარულისთვის მხოლოდ სიყვარულისთვის რაოდენ არ

ესკლავი, რომელიც დასჯილია სიყვარულით. მსაჯულად სიყვარულითაა, რადგან ის ჩანს, რომ მან იცის რაიმე დავითის ცხებულების შესახებ.

1 „და როცა მოათავა საულთან ლაპარაკი, შეეკრა იონათანის სული დავითის სულს, და შეიყვარა იგი იონათანმა როგორც საკუთარი თავი. 2 და წაიყვანა იგი (დავითი) საულმა იმ დღეს და არ მისცა ნება დაბრუნებულიყო მისი მამის სახლში. 3 და დადეს ალთქმა იონათანმა და დავითმა, რადგან შეიყვარა იგი როგორც საკუთარი თავი. 4 და გაიძრო იონათანმა მოსასხამი, მასზე რომ იყო, და მისცა დავითს, და თავისი შესამოსელი, და თავისი მახვილიც და თავისი შვილდიც, და თავისი სარტყელიც. 5 და ყველგან დადიოდა დავითი, სადაც კი გააგზავნიდა მას საული“ (1 მეფ. 18:1-5).

ვხედავთ, როგორ არის შეჭრილი იონათანი საულსა და დავითს შორის, უფრო სწორად სიყვარული საულისა და დავითის ურთიერთობაში, ის-ის იყო მეფის ეჭვიანობა, შიში და სიძულვილი უნდა დაწყებულიყო. იონათანი ჩადგა მათ შორის, როგორც მხსნელი. შესაძლებელია ის, რაც აღწერილია მე-4 მუხლში, როცა ერთი მეორეს თავის სამოსელს და ნივთებს გადასცემს, ძმად გაფიცვის რიტუალი ყოფილიყო (თუმცა წესის სრულყოფისთვის ნივთების გაცვლა იქნებოდა უპრიანი, რასაც დავითის მხრიდან ვერ ვხედავთ). ამ ცალმხრივი გადაცემით ხილული ხდება ის, რაც პირველ და მესამე მუხლებშია ნათქვამი: „და შეიყვარა იგი იონათანმა როგორც საკუთარი თავი“. ამ ნივთებთან ერთად, მისი პიროვნების ატრიბუტებს რომ შეადგენს, იონათანის სული შეეკვრის დავითის სულს. და მაინც არ არის გამორიცხული, რომ აქ ხდება უფლისწულის მიერ სამეფო ინსინიების გადაცემა ფარულ ცხებულზე. თუმცა რეალურად არც ერთია მეფე და არც მეორე მემკვიდრე. ეს თამაშია თითქოს, ჩრდილი იმისა, რაც უნდა მოხდეს: დავითი დაიკავებს მემკვიდრის ადგილს.

V. საულის სიშმაგე. დავითის ქნარი ყოველთვის არ შველოდა საულს. დავითის ავტორიტეტის ზრდის კვალობაზე იზრდებოდა საულის შური, ეჭვი და შიში, რადგან გრძნობდა, რომ ღვთის სული დავითზე იყო გადმოსული. შური და შიში კი მხოლოდ ბოროტ სულს კვებავდა. ქემოთ დამონშებული ეპიზოდი მას შემდეგ მოხდა, რაც ბრძოლაში გამარჯვებულ დავითს საულზე უპირატესობა მიანიჭეს: „შემუსრა საულმა თავისი ათასი, ხოლო დავითმა თავისი ათი ათასი!“ განაწყენებულმა და ეჭვით შეპყრობილმა საულმა ამაზე დასძინა: „მეფობადა აკლია“ (1 მეფ. 18:7-8).

„მეორე დღეს შეიპყრო უფლის ბოროტმა სულმა საული და გაშმაგდა სახლში და დავითი [ქნარს] უკრავდა ხელით, როგორც ყოველთვის, და შუბი იყო საულის ხელში. და მოისროლა საულმა შუბი, იფიქრა, გავატარებ შუბს დავითსა და კედელს შორის, და გაექცა მას დავითი ორგზის“ (1 მეფ. 18:10-11).

აქ აშკარაა კონტრასტული პარალელიზმი მშვიდობიან, კეთილისმყოფელ ქნარსა და სისხლიან შუბს შორის. საულს შუბი ეჭირა ხელში და დავითი ქნარზე უკრავდა ხელით (ან ხელში). ამიერიდან, როგორც ჩანს, დავითი თავისი ქნარით უკვე ვეღარ ასრულებს იმ მისიას, რისთვისაც მიწვეული იქნა საულის კარზე. ქნარის ჰანგებს შუბმა გადაუღობა გზა. ეს ინციდენტი განმეორდა:

„და იყო ბოროტი სული უფლისაგან საულზე და იჭდა შინ და შუბი ეჭირა ხელში, დავითი კი ქნარზე უკრავდა ხელით. და უნდოდა საულს გაეტარებინა შუბი დავითსა და კედელს შორის, მაგრამ გაუსხლტა საულს და შუბი კედელს მოხვდა“ (1 მეფ. 19:9).

შენიშვნა 6. „გაშმაგდა“. ზმნის ფორმა ითნაბზე, რომელიც, ჩვეულებრივ, ითარგმნება როგორც „წინასწარმეტყველებს“, ამ ადგილას გამოხატავს საულის ექსტატურ მდგომარეობას, რომელიც ბოროტი სულის შეპყრობით არის გამოწვეული და მას კავშირი არა აქვს წინასწარმეტყველებასთან, რომელსაც იგი, როგორც ცხებული, ახორციელებდა წინასწარმეტყველთა გუნდთან შეხვედრისას, როცა მასზე უფლის სული გადმოვიდა (1 მეფ.

10:10). ამ დროს სიმძავე ღვთიურია, ძაგრამ ბოროტი სულით ძეჰყრობილი საულის სიმძავე სიმძავეა ყოფითი აზრით, რომლიც გამოხატულება და შედეგი აგრესიაა. ამ სიმძავით ესხმის თავს საული დავითს. როგორც წინასწარმეტყველების სიმძავეში ადამიანი არა საკუთარი ნებით, არამედ უფლის სულით მოქმედებს, აგრესიის სიმძავეში ბოროტი სულია ადამიანის წარმმართველი. ამ დროს საული, როცა ის შუბს ესვრის დავითს, „სხვა კაცია“, როგორც „სხვა კაცი“ იყო მაშინ, როცა წინასწარმეტყველთა გუნდთან ერთად წინასწარმეტყველებდა. ერთ „სხვა კაცს“ უფლის სული უნათებს გონებას, მეორე „სხვა კაცს“ ბოროტი სული „აშმაგებს“.

ტიპოლოგიისთვის: სოკრატე პლატონის დიალოგ „ფედროსში“ ამბობს, „ყველაზე დიდი სიკეთეები სიკეთეთა შორის ჩვენთვის სიმძავეს (მანია) მოაქვსო“. ბერძნებში ოთხი სახის მანია არსებობს, რომელთაგან ერთი პროფეტულია. არის ეროტული (ტრფიალების), ტელესტური (რიტუალური), პოეტური სიმძავეები. ყველა მათგანში შემლილობის, სიმძავის, სხვაგვარად, ირაციონალობის მომენტია გადამწყვეტი.

შენიშვნა 7. დავითის შემთხვევაში „ხელით“ ან „ხელში“ შეგვეძლო სინტაქსურ და შინაარსობრივ ხარვეზად (თუ ზედმეტობად) მიგვეჩნია, მაგრამ ავტორმა ამ სიმეტრიით გაანონასწორა მოქმედ პირთა პოზიციები. რასაც ისინი აკეთებენ, ხელით აკეთებენ.

VI. მოსასხამის კიდე. დევნილებაში მყოფ დავითს, რომლის გამუდმებული ძახილი იყო „საულ, საულ, რისთვის მღვენი მე“, ორგზის მიეცა შემთხვევა, მოეკლა მისი სამკვდრო-სასიცოცხლოდ მღვენელი საული. საული იქცევა როგორც ავაზაკი, დავითი კი – როგორც მეფე. აქაც პროვიდენციის ხელი ჩანს. დავითს საშუალება ეძლევა საულის მოკვლის, მაგრამ განგება დანდობის აქტით სიმბოლურ ქმედებას ჩაადენინებს მას.

„და როგორც კი დაბრუნდა საული ფილისტიმელთაგან, შეატყობინეს, ენგადის უდაბნოშიაო დავითი. და აიყვანა საულმა მთელი ისრაელისგან გამორჩეული სამი ათასი კაცი და წავიდა დავითისა და მისი კაცების საძებრად სანიაშორე კლდეებში. და მივიდა ცხვრის სადგომებთან გზის ნაპირას, სადაც გამოქვაბული იყო, და შევიდა შიგ საული საჭირო საქმეზე. ხოლო დავითი და მისი კაცები გამოქვაბულის შიგნით ისხდნენ. და უთხრეს დავითს მისმა კაცებმა: აჰა, ის დღევ, რომელზეც ვითხრა უფალმა, აჰა, ხელში ჩაგივდებო შენს მტრებს და უყავი მათ, რაც გენებოსო. და წამოდგა დავითი და ჩუმად მოაჭრა კიდე საულის მოსასხამს. ამის შემდეგ სტკიოდა გული დავითს, რომ მოაჭრა კიდე საულისას. და უთხრა დავითმა თავის კაცებს: ღმერთმა დამიფაროს, რომ ასეთი საქმე ვუყო ჩემს ბატონს, უფლის ცხებულს! ხელს როგორ აღვმართავ მასზე, რადგან უფლის ცხებულია იგი“ (1მეფ. 24:2-7).

მეფის მოსასხამის კიდის ანაჭერი სამძავი სამხილია დავითის ხელში:

ა) ეს ანაჭერი ნიშანია დავითის ერთგულებისა და სინრფელიისა ცხებულისადმი: „შეხედე, მამაჩემო და დააკვირდი შემი მოსასხამის კიდეს, ხელში რომ მიჭირავს... ამანვე მიხვდი, რომ არა არის ჩემში ბოროტება...“ – ეს გადასძახა საულს გამოქვაბულიდან გამოსულმა, როცა საული კარგა მანძილზე იყო მოშორებული (1მეფ. 24:12);

ბ) ეს ანაჭერი ნიშანია გულისტკივილისა იმის გამო, რომ ცხებულის და მამის მიმართ, მიუხედავად იმისა, რომ დაინდო იგი, ესოდენი კადნიერება გამოიჩინა, შეეხო რა მის ინტიმურ საკუთრებას.

გ) ეს ანაჭერი ნიშანია იმისა, რომ თავის დროზე დავითი დაეპატრონება სამეფოს, რომელიც ახლა საულს უჭირავს. ანაჭერის სიმბოლიკა გასაგები გახდება, თუ გავიაზრებთ სამეფო სამოსელის, როგორც რეგალიის, მნიშვნელობას. გოლიათთან საბრძოლველად გასულის წინ საული მოსაგვს მას თავისი, როგორც მებრძოლი მეფის, საკუთარი შესამოსელით (1მეფ. 17:38) და ამით თითქოს გადააბარებს მეფობას (ან ფიქრობს, რომ დავითს ამ უთანასწორო ბრძოლაში ცხებულის სამოსელი დაიცავს, ან, გამარჯვების შემთხვევაში, მასაც წილი ექნება თავისი სამოსელის მეოხებით გამარჯვებაში). მაგრამ დავითი უარს ამბობს მიფის სამოსელზე იმ მოტივით, რომ ნაჩივი არ არის მსგავსი

სამოსელის ტარებას. დავითს თავისი გზა აქვს და თავისი სამოსელი და საჭურველი.

არის ეპიზოდი ძველ აღთქმაში, სადაც სამოსლის სიმბოლოება უფრო რელიგიურია და დამაჯერებელი. წინასწარმეტყველის ენაში სამოსელს სამეფოს მნიშვნელობა აქვს.

„ისე მოხდა იმხანად, რომ გასული იყო იერუსალიმიდან იერობოამი და შემოხვდა გზად სილოამელი წინასწარმეტყველი ახია, რომელსაც ახალი მოსასხამი ესხა. ამ ორის მეტი არაფერ იყო მინდვრად. და აიღო ახიამ ახალი მოსასხამი, მოსხმული რომ ჰქონდა, და თორმეტ ნაწილად დაგლიჯა. და უთხრა იერობოამს: აიღე შენთვის ათი ნაგლეჯი, რადგან ასე ბრძანა უფალმა, ისრაელის ღმერთმა: გამოვგლეჯ სამეფოს ხელიდან სოლომონს და შენ მოგცემ ათ შტოს. და ერთი შტო მას დარჩება ჩემი მსახურის, დავითის, გულისათვის და იერუსალიმის გულისათვის, ქალაქისა, რომელიც ავირჩიე მე ისრაელის ყველა შტოდან“ (3მეფ. 11:29-32).

ხშირად წინასწარმეტყველების სიტყვიერად გადაცემას წინასწარმეტყველთა პრაქტიკაში ცვლის მოქმედება. ასე იქცეოდა ჰოსია, იერემია, ეზეკიელი და სხვანიც, როცა ამის საჭიროება დადგებოდა. ჰოსია ცოლად ირთავს გარყვნილ, მაგრამ საყვარელ ქალს იმის საჩვენებლად, რომ უფალს დაცემულნიც უყვარს და შეინყნარებს ყველა მათგანს, თუ დაუბრუნდებიან მას (ოსია, 3); იერემია უღელს იდგამს ქედზე და ასე დადის იერუსალიმის ქუჩებში ხალხის დასაწმუნებლად, რომ აიტანონ ბაბილონის უღელი (27:21); ეზეკიელი ლტოლვილის გუდას მოიკიდებს ზურგზე და გალაუნის ნანგრევიდან სტოვებს ქალაქს იმის საჩვენებლად, თუ რა მოეღოს ხალხს (12:3-11).

იერობოამისთვის ახიას წინასწარმეტყველება დამაჯერებელი რომ ყოფილიყო, ახიამ არ დაინდო ახალი მოსასხამი და ორ და ათ ნაგლეჯად აქცია იგი იმის საჩვენებლად, რა დაემართება მოკლე ხანში ისრაელის ერთიან სხეულს. წინასწარმეტყველის თორმეტ ნაწილად გაგლეჯილმა მოსასხამმა ისრაელის გაგლეჯილი სხეულის სიმბოლიკა იტვირთა.

ახიას ეს მოქმედება – მოსასხამის დაგლეჯა – წინასწარმეტყველური სიმბაგეა, რასაც საღი აზრი ვერ გაამართლებს, მაგრამ პარადოქსულად სწორედ ამ უგნურებას აქვს დამარწმუნებელი ძალა, უფრო მეტად, ვიდრე გონივრულ საქციელს ან რაციონალურად წარმოთქმულ სიტყვებს, რომლებიც ესმით, მაგრამ ვერ ხვდებიან.

თუმცა დავითის ხელში საულის მოსასხამის კიდის ანაჭერს განზრახული წინასწარმეტყველების ნიშნად ვერ მივიჩნევთ (როგორც ზემოთჩამოთვლილ ეპიზოდებშია), მაგრამ საულმა მასში სწორედ ის დაინახა, რაც განგებას ჰქონდა ჩათვიქრებული, სახელდობრ, დინასტიის შეცვლა. მას შემდეგ, რაც დავითმა შორიდან დაანახა მას ეს ნიშანი, საულს სტოვებს (ოღონდ დროებით) ბოროტი სულით გამოწვეული სიმბაგე, აღიარებს დავითის სიმართლეს და თავის სიავეს, და მნიშვნელოვან სიტყვებს წარმოთქვამს:

„ვინ არის ისეთი, რომ დაჭერილი მტერი გაუშვას გზაზე? უფალმა გადაგიხადოს სიკეთით იმის საზღაურად, რაც დღეს მიყავი. ახლა კი მჯერა, რომ ნამდვილად იმეფებ და განმტკიცდება შენს ხელში ისრაელის სამეფო“ (1მეფ. 26:20-21).

„ახლა კი მჯერა...“ რამ დააჯერა? იმან, რომ შეფარებულში საჭიროებისთვის უმწიკვლად ჩამუხვლილი მტერი, დაინდო? ეს ნამდვილად მეფური საქციელია, ასე მხოლოდ მეფე თუ მოიქცევა. ამ კერძო შემთხვევაში კი ცხებულმა ცხებული დაინდო.

VI-ა. შუბი და მათარა. კიდევ ერთხელ მიეცა დავითს თავის მღვწეობაში შურისგების და მეფობის ხელში ჩაგდებას შანსი.

„და მივიდნენ ღამით დავითი და აბიშაი ხალხთან და, აჰა, ხედავენ, წევს მძინარე საული შუაგულ ბანაკში და მისი შუბი სასთუმალთან არის ჩარჭობილი... და უთხრა აბიშაიმ დავითს: ღმერთმა ჩავაგდებინა დღეს

ხელში ძეხი ძტერი. ახლა ერთი დაკვირვებით დავაკლავ ძინას, ძეორე აღარ დამძირდება. და უთხრა დავითმა აბიშაის: "ნუ დაღუპავ მას, რადგან უფლის ცხებულზე ხელის აღმმართველი დაუსჯელი ვერ გადარჩება... და აილო დავითმა შუბი და მათარა საულის სასთუმლიდან და წავიდნენ თავისთავის..." (1მეფ. 26:11-12).

ეს ორი სამხილიც – შუბი და მათარა მეფის, როგორც მებრძოლის და როგორც ცოცხალი ადამიანის აუცილებელი საგნებია. შუბის ხელში ჩაგდება მისი პატრონის განიარაღების, ხოლო მათარისა მისი სიცოცხლის წყაროდან მონყვეტის ნიშანია. მაგრამ დავითი უბრუნებს მათ თავის პატრონს. დავითი არ ხელყოფს საულის ძალაუფლებას და სიცოცხლეს.

VII. გეთელი გოლიათი. ვინ იყო იგი? მისი ზომები შთამბეჭდავია: „ექვსი წყრთა და ერთი მტკაველი იყო მისი სიმაღლე“ (1მეფ. 17:4-ბ). ცხადია, საჭურველიც ტანის შესაფერისი გაბარიტების ჰქონდა. იგი ფილისტიმელად არის დასახელებული ტექსტში, წარმოშობით კი, ფიქრობენ, გადაშენებულ რეფაელთა ნაშიერი უნდა ყოფილიყო, როგორღაც შემორჩენილი ფილისტიმელთა შორის და მათ სამსახურში ჩამდგარი მტრის თავზე ზარის დასაცემად. მეორე რჯულის წიგნის მიხედვით, ისინი „დიდი, მრავალრიცხოვანი და ტანმაღალი ხალხი იყო“ (რჯლ. 2:20-21). მეფეთა წიგნში, დავითის მათიანის ნაწილი, ინახავს ხსოვნას რაფას სხვა ნაშიერის შესახებ, „რომელსაც ხელებზე და ფეხებზე ექვს-ექვსი თითი ება...“ (2მეფ. 21:22). ექვს-ექვსი თითი ხელ-ფეხზე, როგორც ანომალია, საკვირველი არ არის, არც სამი მეტრის ტანია მაინცდამაინც დაუჯერებელი – პალესტინის ამავე ეპოქის არქეოლოგიურ ფენაში დადასტურებულია ამ სიდიდის ჩონჩხი. მაგრამ ტიპოლოგიურია, რომ თითქმის ყველა ხალხის ფოლკლორი წინარემოსახლეობას ბუმბერაზებად მიიჩნევს, რომელთა ნაშთებს თანამედროვეობაშიც ხედავენ ან ეჩვენებათ.

ძველი აღთქმის ამ ეპიზოდის – ფიზიკურად უთანასწორო შერკინების – ჩანათყრით, რომელიც სხვაგანაც გვხვდება, მაგალითად, გიდეონის შემთხვევაში, როცა მსაჯულმა სამასი მეომრით სძლია მრავალრიცხოვან ფილისტიმელთა რაზმებს (მსაჯ. 7), გამარჯვება არაადამიანურ ძალაზე მხოლოდ ხერხით და უფლის შეწევნით („არა მახვილითა და შუბით იხსნის უფალი“, 1მეფ. 17:47) მიიღწევა. დავითის სახით აქ გონება, ერთადერთი ადამიანური ძალა, ძლევს ფიზიკურ სტიქიას, გონება, რომელსაც შეუძლია გამოიგონოს ახალი იარაღი. დავითი ახალი ფორმაციის ადამიანია, მან არა მხოლოდ გოლიათს, არამედ თავის თანამედროვეებსაც გაუსწრო. მან ჩამოიხსნა საულის შეთავაზებული ტრადიციული საჭურველი – სპილენძის მუზარადი, ჯავშანი და მახვილი, და თითქმის შიშვლად მწყემსის იარაღით – კომბლით ხელში და მწყემსის გუდით, რაშიც ხუთიოდე რიყის ქვა იღო, და ყველასათვის უცნობი შურდულით გავიდა საბრძოლველად. „მახვილი არ სჭერია ხელში დავითს“ (1მეფ. 17:50-ბ).

შურდული, რომელსაც პირველად ხედავს გოლიათი, არ არის მის თვალში საბრძოლო იარაღი. უფრო მეტიც, მისთვის შეურაცხმყოფელიც არის, დავითმა დაამცირა იგი, არად ჩააგდო როგორც მეტოქე. კომბალი და ეს უცნობი შურდული, მათარას რომ ჩამოჰგავს, მხოლოდ ძალის მოსაგერიებლად თუ გამოდგება. მოწინააღმდეგის თვალში ძალღად გამოჩნდა გოლიათი.

კომბალი დავითს არ გამოუყენებია ამ ბრძოლაში, ისე ელვის სისწრაფით, შურდულით ერთადერთი ქვის გასროლაზე დასრულდა შერკინება. კომბალი კი, უნდა ვიფიქროთ, მისი მწყემსობის ნიშნად დარჩა, რომელიც თავის დროზე სამეფო კვერთხად გარდაიქმნება.

შენიშვნა 8. გოლიათის ფიგურის ტიპოლოგიურია “ოდისეას” პერსონაჟი ბუმბერაზი პოლითეში, რომელსაც ოდისეესი ჭკუით ძლევს, და აღმოსავლეთ საქართველოს მთიანეთის ბუმბერაზი დევები, რომლებსაც ღვთისშვილები ასპარეზობაში ამარცხებენ მოხერხებულობით, ან ღვთის შეწევნით. ნიშანდობლივია, რომ არც ოდისეესი და არც ღვთისშვილები ფიზიკური ძალით არ იმარჯვებენ. მათი იარაღი ხერხია. დავითი,

ოდისევესი, თუნდაც ჩვენი კომიკური ნაცარქექია, ახალი ფორმაციის ადამიანები არიან.

VIII. დევნილება. ისრაელის ისტორია პირველი მხსნელის დევნილებით დაიწყო. (გამ. 2:11-15). მოსე ერის წინამძღოლის პარადიგმული ფიგურაა. ფარაონის კარზე გაზრდილი და, უნდა ვიფიქროთ, ფარაონობის პრეტენდენტი, ორმოცი წლის განმავლობაში დევნილია ფარაონის მიერ, ეს ორმოცი წელი მწყემსობის წელიც არის, რომელიც მას ამზადებს წინამძღოლობისთვის. მოსე მსახურობდა მწყემსად მიდიანელ მღვდელთან და, სინას მთაზე გამოცხადება რომ არა, ალბათ საბოლოოდ დამკვიდრდებოდა მიდიანის ტომში. დავითს კი თავის დევნილებაში არ ჰქონია უსაფრთხო თავშესაფარი, ყველგან სწვდებოდა მას საულის ხელი, საული სასტიკად უსწორდებოდა მის შემფარებელთ, მღვდელი იქნებოდა, წინასწარმეტყველი თუ რიგითი ისრაელიანი (1მეფ. 22:6-19). ერთხანს ფილისტიმელებთანაც გადავიდა, ისრაელის მტერთან, კინალამ შეუერთდა მათ თავისი მცირერიცხოვანი რაზმით საულის წინააღმდეგ. ერთხანს თავიც კი მოიგიჟიანა უსაფრთხოების მიზნით. და უფრო მეტიც, როგორც თავად ამბობდა, იგი იდევნებოდა თავისი ქვეყნიდან, რომ წილი არ ჰქონოდა უფლის სამკვიდროში, ეუბნებოდნე, წადი, უცხო ღმერთებს ემსახურეო (1მეფ. 26:19). ამ სასჯელით – აბსოლუტური განკვეთით დამნაშავეებს სჯიდნენ ისრაელში. მაგრამ როცა დევნილება (ან განკვეთა) პროვიდენციულია, განდევნილი ბრუნდება თავის ქვეყანაში და იმარჯვებს.